

**EDUARD VALENTÍ FIOL,
UN REFERENT INDISCUTIBLE**

Teresa Cabré Monné – UAB

Quan els professors Pedro Luís Cano, M. José Pena i José Martínez Gàzquez em van venir a veure al deganat amb el propòsit d'organitzar un acte de reconeixement a Eduard Valentí Fiol, un dels pilars indiscutibles del cos de professors que van fundar la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB, de seguida em va venir a la memòria tota una sèrie de circumstàncies que, sense haverles viscut directament sinó a través de persones molt pròximes i havent-ne rebut només el llegat, em van fer pensar com era que en quaranta-quatre anys d'ençà de la seva mort no se li hagués fet encara cap homenatge. Efectivament, E. Valentí va ser un referent indiscutible no només a la universitat sinó també com a professor d'institut, autor de la majoria de manuals de llatí que s'han utilitzat des dels anys cinquanta, alguns dels quals encara avui són vigents.

També vaig pensar que la sort em donava l'oportunitat, com a degana, de col·laborar amb el professor Cano, ajudant de Valentí durant els anys que va ser professor de la nova Universitat Autònoma i veritable impulsor de l'homenatge, a posar de relleu la figura de Valentí Fiol restituint la placa que el degà Frederic Udina va fer posar a l'entrada de la biblioteca de la nova facultat que s'acabava de construir a Bellaterra, com a materialització de l'homenatge que el 16 de març de 1971 se li va fer, dues setmanes després de la seva mort. Ara el nom d'Eduard Valentí Fiol, professor de Filologia Llatina de la Universitat Autònoma de Barcelona (1934–39) i (1968–1971), figura a la placa col·locada el mateix dia de l'homenatge, l'11 de febrer del 2015, a l'entrada de la Sala de Revistes de la nostra Facultat.

No vaig conèixer el professor Valentí Fiol ni a l'institut Gaudí de Reus, d'on va ser catedràtic de llatí des del 1944 al 1961 i on jo vaig fer el batxillerat del 1966 al 1973, ni a la Universitat Autònoma de Barcelona, on vaig anar a estudiar Filologia Hispànica, que es va acabar convertint en Filologia Catalana, després de la mort de Franco, per a tots aquells que haguéssim fet un percentatge elevat d'assignatures d'aquesta matèria. Però la meua germana Rosa sí que va coincidir a l'institut de Reus amb Eduard Valentí, tot i que no el va poder tenir de professor ja que només impartia els cursos de 5è i 6è del batxillerat superior que es feien al matí, segurament perquè havia de tornar a Barcelona on tenia la residència. Quan la Rosa va arribar a 5è, Valentí havia tornat definitivament a Barcelona després de disset anys a l'institut de Reus. Aquest institut –amb el nom oficial de "Instituto de Enseñanza Media Arquitecto Gaudí" des del 1954– era mixt, però els quatre cursos del batxillerat elemental s'impartien separatament, els nois al matí i les noies a la tarda. Malgrat no haver assistit a les seves classes, la fama del professor Valentí era molt notòria i tots els estudiants li coneixien les qualitats i el rigor.

Valentí Fiol no era l'únic professor exiliat forçós de l'època de la dictadura. L'institut de Reus va ser el lloc d'arribada d'una sèrie de professors represaliats perquè es troba –va tenir aquesta sort– a una mica més de 100 km de Barcelona –Tarragona, una mica menys–, que era la distància mínima d'allunyament de Barcelona. Entre els represaliats es trobava també la catedràtica de ciències naturals Àngels Ferrer Sensat, procedent, com Valentí, de l'institut-escola de la Generalitat de Catalunya. El mestratge d'aquests professors –juntament amb altres com Francisco Hernanz de filosofia o Antoni Pla de geografia i història– va suposar un revulsiu tan gran que l'institut Gaudí de Reus es va convertir en un dels centres de batxillerat de referència de tot Catalunya, amb una fama i una exigència de les quals jo encara me'n vaig poder aprofitar.

Efectivament, no només fèiem servir els manuals de Valentí Fiol –com d'altra banda era general a tots els instituts de batxillerat d'aquell temps– sinó que s'havia consolidat l'estil, la metodologia, d'aquests professors. Per exemple, ens exigien una anàlisi sintàctica acurada prèvia a la traducció dels fragments llatins, tal com el mateix J. M. Brucart ens explica de les classes universitàries que va rebre d'Eduard Valentí; o ens feien estudiar del natural dibuixant un musclo disseccionat, o un ull de bou, o l'observació al microscopi d'un cultiu de protozous, tal com feia Angeleta Ferrer.

Un cop a l'Autònoma el curs 73-74 –ja que volia venir de totes passades a la UAB seguint els consells de la meua germana Rosa– el mestratge indirecte que em va arribar de Valentí Fiol va derivar cap a la literatura. L'assignatura de literatura catalana de primer curs, impartida per Jordi Castellanos, tenia una bibliografia que incloïa *Els clàssics i la literatura catalana moderna* i *El primer modernismo literario catalán y sus fundamentos ideológicos* –la tesi doctoral que Valentí no va arribar a poder llegir oficialment–, apareguts tan sols uns mesos abans. La sensació de viure en present i tenir accés als estudis més coetanis em va empènyer a comprar-me'ls tots dos de seguida que vaig poder. I potser no tant perquè tingués clar si em dedicaria a la literatura –tot i que els necessitava per a l'assignatura–, sinó més aviat amb l'objectiu de fer-me una petita biblioteca personal de referents importants de la cultura catalana.

Les circumstàncies imprevisibles de la vida van fer que, després d'acabar la carrera el juny de 1978, entrés com a professora al Departament de Filologia Catalana i que, més imprevisible encara, arribés a degana de la Facultat de Filologia i Lletres en uns moments en què Pedro L. Cano, catedràtic emèrit del Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana, cregués que ja no es podia fer esperar més un homenatge al professor Eduard Valentí Fiol, del qual va ser ajudant. Un homenatge que ha de servir no només per a preservar la memòria de l'il·lustre filòleg i humanista, sinó

també per a fer d'enllaç amb les generacions més joves d'universitaris que no han pogut tenir la sort de conèixer-lo directament.

Teresa Cabré Monné – UAB